

Kengetallen paardenhouderij: lastig door grote diversiteit

Marga Hoogeveen en Jakob Jager

De paardenhouderij staat vanuit diverse invalshoeken sterk in de belangstelling. De exacte omvang van de sector is niet bekend, omdat een integraal monitoringssysteem ontbreekt. LNV becijfert de totale omzet van de paardensector op ongeveer 1,5 miljard euro. Schattingen van het aantal paarden en pony's in Nederland lopen uiteen van 300.000 tot 500.000 stuks. De paardenhouderij is een zogenaamde 'diensten-dierhouderij', met recreatie en sport als voornaamste functies. Dit is een belangrijk verschil met de landbouwsectoren die vooral gericht zijn op voedselproductie. Dit is ook een van de oorzaken dat niet alle bedrijven met paarden zijn geregistreerd in de landbouwtelling. Uit de landbouwtelling blijkt dat het aantal dieren sinds 1985 is verdubbeld en het aantal bedrijven met deze dieren bijna 20% is gedaald.

Landbouwtelling

Op de bedrijven in de landbouwtelling zijn in 2008 ongeveer 144.000 paarden en pony's geregistreerd. Dat is dus nog niet de helft van de totaal geschatte populatie. Het betreft in dit geval paarden en pony's op landbouwbedrijven groter dan drie Nederlandse grootte-eenheden (nge). Hieronder vallen zowel hoofd- als nevenberoepsbedrijven. Er is geen duidelijke scheidslijn tussen welke bedrijven met paarden wel en welke niet in de Landbouwtelling zijn opgenomen. De deelname aan de telling is waarschijnlijk vooral afhankelijk van het agrarische verleden van de bedrijven. Duidelijk is wel dat niet alle bedrijven met paarden (zoals maneges, pensionstallen en hengstenhouderijen) meedoen met de Landbouwtelling. Wel is het zo dat vanaf 2006 bedrijven die hun paarden bedrijfsmatig houden een relatienummer nodig hebben, omdat de paarden onder de meststoffenwet vallen. Dit nummer moet worden overlegd bij transport van overtollige mest. In de Landbouwtelling is het aantal paarden en pony's ten opzichte van 1985 ruim verdubbeld. Het aantal bedrijven met deze dieren is in dezelfde periode met bijna 20% gedaald (tabel 1). Het totale aantal land- en tuinbouwbedrijven is in dezelfde periode met 45% gedaald. Het aantal dieren per bedrijf is per saldo bijna verdrievoudigd.

Tabel 1 Structuurgegevens van de paardenhouderij					
Jaar	Aantal paarden	Aantal pony's	Totaal paarden en pony's	Aantal bedrijven met paarden en/of pony's	Gemiddeld aantal dieren per bedrijf
1985	41.320	20.760	62.080	19.480	3,2
1990	49.930	19.660	69.590	17.940	3,9
1995	70.120	29.930	100.040	18.990	5,3
2000	78.890	39.350	118.240	19.920	5,9
2005	87.810	45.510	133.320	17.690	7,5
2008	93.170	50.910	144.080	16.110	8,9

Bron: CBS-Landbouwtelling

Specialisatiegraad en omvang

Op bijna 35% van de bedrijven is sprake van maar 1 of 2 paarden of pony's per bedrijf (tabel 2). Veelal zullen dat dieren zijn die voor de hobby worden gehouden. Het aantal bedrijven met enkele paarden loopt terug, terwijl er een toename is te zien bij de grotere aantallen. Het aantal bedrijven met meer dan 40 paarden of pony's is ten opzichte van 1990 meer dan vervijfvoudigd. Naarmate de omvang toeneemt, neemt ook de specialisatiegraad toe. Bedrijven die meer dan 16 paarden of pony's tellen zijn veelal gespecialiseerd; op deze bedrijven komt gemiddeld meer dan 2/3 van de Nederlandse grootte eenheden (nge) uit de paardenhouderij.

Tabel 2 Aantal paarden en pony's en aantal bedrijven met deze dieren en de specialisatiegraad (aandeel op gespecialiseerde bedrijven) naar grootteklasse (aantal dieren per bedrijf) 2008				
Aantal paarden en pony's per bedrijf	Aantal paarden en pony's	Specialisatiegraad dieren (%)	Aantal bedrijven met paarden en pony's	Specialisatiegraad bedrijven (%)
1	2.670	0	2.670	0
2	6.070	8	3.030	8
3	6.190	25	2.060	25
4	5.980	32	1.490	32
5	5.210	38	1.040	38
6-10	20.050	52	2.660	51
11-15	12.120	63	950	63
16-20	10.060	71	560	71
21-40	29.440	79	1.010	79
>40	46.300	88	620	87
Totaal	144.080	66	16.110	33

Bron: CBS-Landbouwtelling

Bedrijven-Informatienet

De paarden doen ook voorzichtig hun intrede in het Bedrijven-Informatienet van het LEI. Het hebben van paarden is weliswaar geen selectiecriteria voor de steekproefbedrijven en paardenbedrijven zijn ook geen apart stratum, maar toch zijn in de steekproef ongeveer 30 bedrijven opgenomen die paarden hebben. In 2006 en 2007 worden op deze bedrijven gemiddeld ruim 16 paarden en pony's per bedrijf gehouden. De verscheidenheid van deze dieren blijkt groot te zijn. Een deel wordt duidelijk hobbymatig gehouden, met maar 1 of 2 dieren per bedrijf, en in andere gevallen gaat het om stalling van dieren van derden of activiteiten met eigen paarden. Op de bedrijven die in het Informatienet zijn opgenomen blijkt dat tweederde van alle paarden als pensionpaard (voor derden) worden gehouden. Een derde deel van de dieren is in eigendom van het bedrijf (tabel 3). Het economisch belang van de paarden en pony's (uitgedrukt in nge) bedraagt iets meer dan een kwart van de totale omvang van de bedrijven. Van ongeveer de helft van de bedrijven in het Informatienet is bekend wat de specifieke kosten en de opbrengsten van de paardenhouderij zijn. De activiteiten met paarden op deze bedrijven zijn zeer divers van aard (hobby, opfokken, verzorgen, weiden e.d.) en dragen voor 14% bij aan de totale bedrijfsopbrengsten. Ook bij deze bedrijven blijkt een tweedeling van bedrijven, namelijk bedrijven met alleen paarden in eigendom en bedrijven met zowel paarden in eigendom als huisvesting van paarden voor derden. De paarden op de bedrijven met alleen paarden in eigendom worden vrijwel allemaal hobbymatig gehouden. Deze bedrijven hebben gemiddeld weinig paarden en de opbrengst van de paardenactiviteit was gering (1% van totale opbrengst). De andere bedrijven (met ook paarden van derden) zijn op dit gebied meer bedrijfsmatig van aard.

Het gemiddeld aantal paarden op het bedrijf is veel groter en de opbrengst uit paardenactiviteiten bedroeg gemiddeld meer dan 60% van de totale bedrijfsopbrengsten. Deze bedrijven behaalden een saldo van gemiddeld bijna 1.100 euro per paard. Gezien de diversiteit in zowel de bedrijven als de activiteiten zijn voor een betrouwbaar beeld van resultaten in de sector echter meer bedrijven nodig dan nu in het Informatienet zijn opgenomen.

Tabel 3 Enkele gegevens van bedrijven met paarden en pony's, gemiddeld per bedrijf, tweejaargemiddelde 2006 en 2007)		
	Alle bedrijven met paarden en pony's	Bedrijven met opbrengsten en kosten paarden
Gemiddeld aantal paarden en pony's	16,8	23,4
w.v. paarden < 3 jaar	9,2	15,0
paarden > 3 jaar	6,1	6,4
pony's	1,4	2,0
Aantal paarden en pony's in eigendom	5,6	6,6
Aantal paarden en pony's van derden	11,2	16,8
Nge paarden (in % van totaal nge)	28	37
Totale bedrijfsopbrengsten	313.200	254.800
w.v. uit paarden en pony's (%)	-	14
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.		